

Список використаних джерел

1. Монтессорі Марія (1870–1952) : сторінка інформ.-бібліогр. Ресурсу «Видатні педагоги України та світу» / підгот. Гордій О. О. ; оновила Хопта С. М. ; ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського : офіц. сайт. Київ, 2018–2023. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliografichni-resursy/vydatni-pedahohy/montessori-m/> (дата звернення: 21.10.2024).
2. Промінь світла Марії Монтессорі (до 145-річчя від дня народження М. Монтессорі) : біобібліогр. показ. / уклад. Н. А. Петренко ; Київ : Публічна б-ка № 160 сімейного читання, 2015. 28 с. URL: <https://www.calameo.com/read/00314842903b11a06566c> (дата звернення: 21.10.2024).
3. Радул О. С., Андросова Н. М. Школи Марії Монтессорі. *Стратегії розвитку дошкільної освіти в умовах сьогодення* : зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. 17 трав. 2023 р. / упоряд.: О. О. Горська, Н. В. Котелянець ; [голов. ред. О. О. Горська]. Кропивницький : Піскова М. А., 2023. 68 с. URL: <https://tinyurl.com/4ks9d78c> (дата звернення: 21.10.2024).

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА ПРО М. СТЕЛЬМАХОВИЧА (1934–1998) ЯК СКЛАДНИК ЕНЦИКЛОПЕДИЧНОГО СЛОВНИКА «ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ» (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

*Х. В. Середа, науковий співробітник відділу педагогічного
джерелознавства та біографістики*

В умовах цивілізаційних викликів, які постали сьогодні перед Україною, важливою є актуалізація історико-педагогічного біографічного знання, зокрема дослідження біографій українських педагогів, їхніх педагогічних ідей та поглядів задля їх розкриття, переосмислення та донесення до широкого кола освітян [1].

Науковці відділу педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського виконують наукове дослідження «Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України» (2023–2025, керівник – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України Лариса Березівська), в межах якого вони укладають енциклопедичний біографічний словник «Педагоги України (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.)». Словник міститиме інформацію про більш як 300 українських педагогів і освітян минулого [2; 3].

Серед інших, до словника підготовлено довідку про Стельмаховича Мирослава Гнатовича [25.06.1934 р., с. Уличне Львівськ. обл. – 23.04.1998 р., м. Коломия] – доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України, етнопедогога, філолога, дослідника традиційного родинного виховання [4].

Після закінчення Уличнянської середньої школи вступив на філологічний факультет Дрогобицького педагогічного інституту імені Івана Франка, який завершив у 1957 р. У 1957–1960 рр. працював інспектором Турківського районного відділу освіти (Львівська область). У 1960 р. обіймав посаду

заступника директора Великокам'янської восьмирічної школи Коломийського району на Івано-Франківщині. Був директором сільських восьмирічних шкіл: у 1961–1965 рр. – у селі Жуків Тлумацького району; у 1965–1968 рр. – у селі Великий Ключів Коломийського району Івано-Франківської області. З 1968 р. навчався в аспірантурі Науково-дослідного інституту педагогіки та захистив кандидатську дисертацію «Розвиток усного мовлення учнів під час вивчення фонетики й морфології у середній школі» (1970). У дисертації довів необхідність взаємозв'язку та взаємозалежності усної та письмової форм рідної мови для розвитку мовлення. З 1969 р. працював викладачем кафедри педагогіки та психології Івано-Франківського педагогічного інституту імені Василя Стефаника, де обіймав посади старшого викладача, доцента та завідувача кафедри педагогіки і методики початкового навчання. Після захисту докторської дисертації (1990) очолював кафедру українознавства Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Був учасником першого з'їзду працівників освіти України (1992), членом редколегій численних педагогічних видань, брав участь у створенні Науково-методичного центру АПН України та Прикарпатського університету імені Василя Стефаника «Українська етнопедагогіка і народознавство» (провідний науковий співробітник). Співпрацював із науковим центром «Гуцульщина» у Верховині. Почесний член Товариства української мови «Просвіта» ім. Тараса Шевченка та Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Григорія Ващенка; нагороджений відзнакою «Відмінник народної освіти» (1980). Лауреат премії Президії АПН України (1996). Помер 1998 р., похований у селі Уличне, Дрогобицького району Львівської області.

Праці М. Г. Стельмаховича відіграли важливу роль у дослідженні української етнопедагогіки та традиційного родинного виховання. З 1988 р. він започаткував рух за відродження і розвиток автентичної української педагогіки на основі національної педагогічної культури, вивчення українського народознавства у школах. Серед численних наукових питань, які він досліджував, важливе місце займало створення основ української національної педагогіки, формування національної самосвідомості та особистості українця. Значну увагу приділяв підготовці майбутніх педагогів, визначив основні професійні обов'язки українського вчителя (посібник «Українська народна педагогіка», 1997). Автор понад 300 наукових праць (монографії, навчальні посібники, брошури, статті тощо), присвячених актуальним проблемам педагогіки, історії української освіти, етнопедагогіки, українознавства, національного виховання, методики викладання української мови у школах, української родинної педагогіки та родинознавства (фамілістики). Став співавтором важливих педагогічних концепцій, таких як «Педагогіка народознавства», «Дошкільне виховання в Україні» та інших. Його педагогічні погляди та ідеї актуальні дотепер і потребують подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Біографічна довідка про І. Ткаченка як складник енциклопедичного словника «Педагоги України (друга половина XIX – початок XXI ст.)». *Трудове виховання*

учнів у контексті реалізації ідей концепції «Нова українська школа» : зб. матеріалів Всеукр. круглого столу, присвяч. 105-й річниці від дня народж. Івана Ткаченка, 6 лют. 2024 р., Кропивницький / Пед. музей України НАПН України, Кіровоград. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. Василя Сухомлинського. Кропивницький, 2024. С. 6–9. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739605/> (дата звернення: 21.10.2024).

2. Березівська Л. Д. Енциклопедичний біографічний словник як форма представлення колективного портрета педагогів України (друга половина XIX – початок XXI ст.): критерії та підходи. *Biography. Біографіка. Біографістика* : зб. пр. Ін-ту біогр. дослідж. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2023. Вип. 2 : Людина науки у вітчизняній біографіці : матеріали XIX Біогр. читань, присвяч. пам'яті засн. і першого дир. Ін-ту біогр. дослідж. НБУВ д-ра іст. наук, проф. В. С. Чишка (1951–2003) (Київ, 7 черв. 2023 р.). С. 158–162. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737020/> (дата звернення: 20.10.2024).

3. Березівська Л. Д. Біографічна довідка про педагога чи освітнього діяча в енциклопедичному словнику: підходи і критерії. Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки України в умовах воєнного стану : зб. матеріалів звіт. наук.-практ. конф. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського за результатами наук. дослідж. у 2023 р., 18 груд. 2023 р., Київ / НАПН України, Вид-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця, 2023. С. 28–30. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738392> (дата звернення: 21.10.2024).

4. Стельмахович Мирослав Гнатович (25.06.1934 – 23.04.1998) : сторінка електрон. інформ.-бібліогр. ресурсу «Видатні педагоги України та світу» / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; підгот.: Т. С. Павленко, О. А. Бойко ; наук. керівник Л. Д. Березівська. *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського* : офіц. вебпортал. Київ, 2024. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/stelmakhovych-m-h/> (дата звернення: 19.10.2024).

СТОРИНКА «МИХАЙЛО МАКСИМОВИЧ (1804–1873)» ЯК СКЛАДНИК ЕЛЕКТРОННОГО РЕСУРСУ «ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ»

*О. А. Бойко, молодший науковий співробітник відділу
педагогічного джерелознавства та біографістики*

Інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» на вебпорталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/>) відомий вже багатьом освітянам і не лише України. Ним послуговуються педагоги, науковці, студенти, школярі. І це надзвичайно важливо, адже в трагічні часи російської навали ми, як ніколи, потребуємо духовного опертя, тих прекрасних зразків людської гідності, професіоналізму, які дає нам наша історія, минування, уособлена в персоналіях.

Одну зі сторінок згаданого ресурсу присвячено видатному діячеві української науки і культури, письменникові і етнографу М. О. Максимовичу (1804–1873) (URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/maksimovich-m-o/>).

У радянський час про нього майже не писали, проте доробок його цінний не лише своїм науковим значенням. Праці Максимовича сформували покоління діячів українського національного відродження, видатних учених і політиків,